

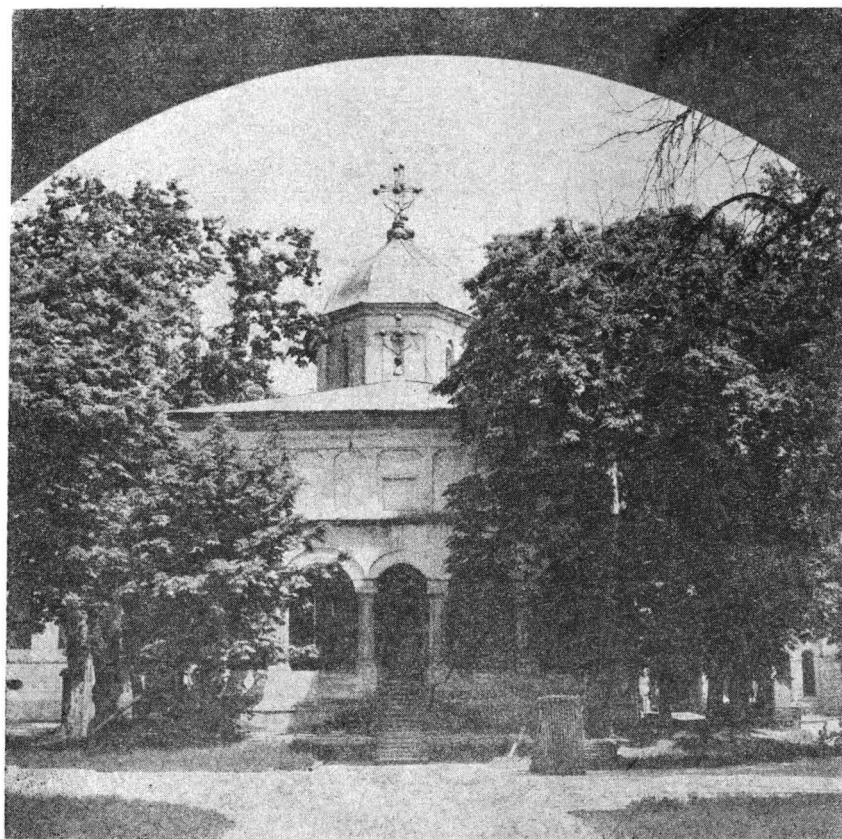
Concepția Ministerului Culturii, după evenimentele cruciale ale anului 1989, s-a reconturat, iar treptat-treptat s-a îndreptat către o reformulare coerentă, necesară, vitală, spre noua strategie a conservării și restaurării monumentelor istorice.

„Măsurilor” curente, de moarte lentă a unui monument, prin lipsa de interes exprimată sub toate formele și fațetele din care nu lipsea tergiversarea devizelor de lucrări și mai ales a avizelor, mai mulți ani, s-a adăugat, spre blamul nostru și,

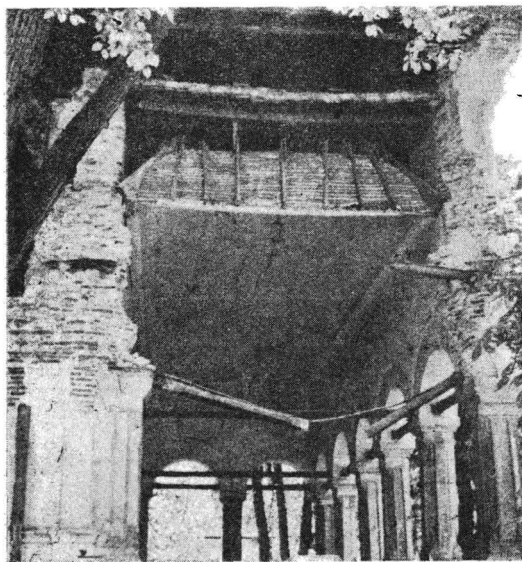
nu în ultimul rând, cel internațional, moartea lor violentă prin *demolare*.

Dintre principalele 23 de biserici care au căzut pradă buldozerelor în anii de tristă amintire, menționăm: Sfântul Spiridon Vechi, Enei, Pantelimon-Insulă, Olteni etc.; două corelează această tragedie: Mănăstirea Văcărești și biserica fostei mănăstiri Cotroceni.

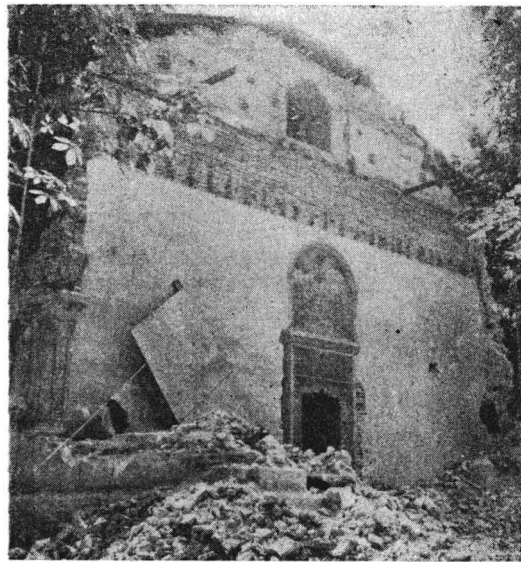
Prima, realizare de excepție a domnitorului Nicolae Mavrocordat, ridicată între anii 1716—1722, reprezintă cel mai amplu ansamblu monastic din București și cea mai importantă zidire ortodoxă a

Biserica Cotroceni
înainte de demolare

Aspect din timpul demolării bisericii Cotroceni, 1984

Aspect din timpul demolării bisericii Cotroceni, 1984

veacului al XVIII-lea, așa cum pe drept menționa cel care a iubit-o, a încercat să o apere și a descifrat-o, regretatul profesor Vasile Drăguț, susținut îndeaproape de actualul academician Răzvan Theodorescu.

Acest splendid lăcaș, această minunată zidire, după părerea noastră nu va mai putea să renască pe locul ei de zidire; ocupat între timp de imense hăuri de beton armat lăsate și acestea în părăsire.

Prima faptă culturală a Domnului Șerban Cantacuzino — (1678—1688) de stirpe imperială, bizantină, cu descendenți iluștrii de la începutul mileniului al doilea, este durarea sfintei mănăstiri Cotroceni, între 1679 și poate 1682, pusă sub patronajul Sfinților Serghie și Vach — după hramul unei biserici mai vechi care fusese mai înainte pe acest loc —, dar și al mării sărbători „Adormirea Maicii Domnului”.

Această zidire a priceperii românești și a credinței ortodoxe nu a întârziat să trezească profunda admirație a unor oameni învățați și umblați, obișnuiți cu minunățiile lumii.

Astfel, învățatul grec Helladius o numește „*minunata mănăstire Cotroceni*”, iar reverendul Edmund Chishull care îl însoțea pe fostul ambasador al Angliei

la Poartă, lordul Paget, o considera „*cea mai frumoasă din toate cele clădite în acest ținut de domnii de acum ori dinainte...*”. Acum, pentru prima dată se rupe tradiția coloanelor greoaie de zidărie, pridvorul va primi unele de piatră sculptată, cele care vor fi cunoscute sub denumirea „cu stalactite”, tributare artei arabo-turcești.

Dar a venit fatidicul an 1984 când locul unde s-a aflat sfântul lăcaș de închinăciune, dar și de rafinată artă cantacuzină, va fi „nivelat”. Câțiva iubitori de cultură, riscând liniștea și nu numai, nu au distrus fundația și o parte din soclu acoperindu-le cu pământ, adică... „*o formă propice pentru etalarea straturilor de flori*”.

După redeschiderea muzeului, s-a putut îndepărta umplutura de pământ și, azi, fundația, protejată de dale de piatră, poate fi văzută și admirată de vizitatori. Pietrele de mormânt, până atunci bine ascunse, au fost etalate alături de alte elemente litice, dintre care se remarcă portalul. Acestea sunt componente definitorii pentru biserică din punct de vedere constructiv dar și artistic. Astfel, se poate urmări și admira istoria dar și măiestria dăltuirii în piatră la lespedea domnitorului Șerban Cantacuzino,

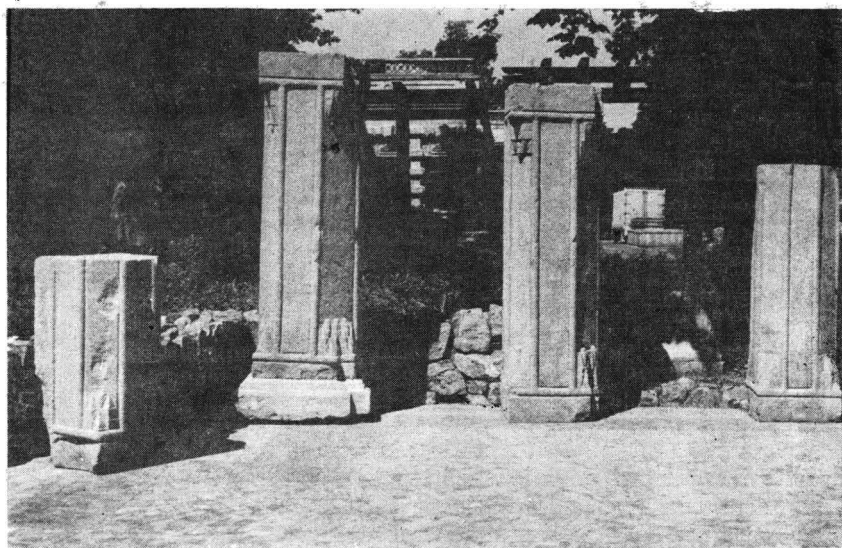
a fraților săi: Matei, mare agă și Iordăche, vel spătar, a lui Radu, mare spătar, fiul stolnicului, precum și a lui Constantin, fiul lui Radu. De curând s-a mai găsit și cuprins în expunere piatra de mormânt a Ruxandrei, nepoată de fiu a domnitorului Moldovei, Antonie Vodă Ruset, soția beizadelei Gheorghe Cantacuzino, fiul domnitorului Șerban, și o altă piatră a cărei cercetare încă nu este definitivă.

Cei peste 80 m² de frescă, panouri mobile, din păcate cea care ne-a mai rămas din întregul ansamblu mural,

prin glisarea unor părți, permite citirea compartimentării și spațialității interioare.

Opinia noastră este că se poate începe, cu multă trudă și foarte mare efort financiar, îmbinarea tuturor acestor elemente valoroase pe care le deținem pentru a realiza ceea ce a fost biserica mănăstirii Cotroceni, inima și esența acestui ansamblu.

Fie ca odoarele, icoanele, țesăturile care au găsit după dezastru o bună casă, găzduire și restaurare la Muzeul Național de Artă, să-și recapete firescul

Coloane din piatră sculptată provenite de la Biserica fostei Mănăstiri Cotroceni, expuse în parcul Muzeului Național Cotroceni

extrageri făcute cu mare greutate, se poate spune cu... excavatoarele la spate — este pictura a doua, cea făcută după refacerile datorate cutremurului din 1802; ea se află în restaurare la Academia de Arte — București, iar două fragmente se pot admira în expunere în spațiile medievale ale muzeului.

Nu ca ultim efort al Muzeului Național Cotroceni, trebuie menționat aducerea de la locul unde s-a găsit sprijin pentru piatra Cotrocenilor, respectiv mănăstirea Cernica, a întregului patrimoniu litic; acum se află în expunere sau depozitat în curțile interioare sau exterioare.

Excelente relevee au putut duce la realizarea unei machete a bisericii, care,

loc, dat, poate în primul rând, de vreaa ctitorului.

Fie, nu în ultimul rând, ca osemintele domnești și ale familiei sale, depuse după cumplitul an 1984, tot într-un lăcaș cantacuzin, în biserica „Fundeni Doamnei” a lui Mihai, mare spătar, să-și găsească odihna în lăcașul unde Șerban Voievod a dorit, iar noi, Muzeul Național Cotroceni să avem bucuria împlinirii.

Nu cu mult timp în urmă, în curtea interioară a președinției și a muzeului, a avut loc litia, adică slujba de pomenire, în special pentru cei 360 de ani care s-au scurs de la nașterea Domnului, a celui recunoscut că „s-a dăruit cu toată grija așezării cu rânduială a treburilor sta-

tului" dar și că „întreține și încuraja talentele tinere și artete", dar și pentru familia sa.

De fapt, slujba a început prin sfânta Liturghie la Mănăstirea Cernica, ofi-

ciată tot de părintele Ieronim Stanciu, ghidul valoroasei colecții de odoare și icoane a așezământului și în prezența părintelui stareț Clement Popescu, sub a cărui binecuvântare s-a desfășurat întreaga acțiune.

Cu ocazia litiei, s-a slujit și ofranda Muzeului Național Cotroceni pentru acest eveniment, respectiv medalia lui Șerban Cantacuzino și a lui Constantin Brâncoveanu — doi din cei trei domnitori Cantacuzini (realizări plastice notabile ale reputatului sculptor Gheorghe Adoc, dar și a priceperii Monetăriei Statului).

Șerban Cantacuzino a mai fost prezent în medalistica noastră acum 90 de ani, prin seria celor „10 domnitori români”.

Medalia noastră îl reprezintă pe voievod, bust, abordat frontal, în caftan și cu coroană; în stânga este înfățișat blazonul cantacuzin și anii de domnie, 1678—1688 iar în dreapta, profilul bisericii mănăstirii Cotroceni. Inscripția „ȘERBAN CANTACUZINO DOMN AL ȚĂRII ROMÂNEȘTI” paternizează imaginea. Aversul, comun ambelor medalii, este marcat central de herbul cantacuzin, mărginit de inscripția „MUZEUL NAȚIONAL COTROCENI. BUCUREȘTI. ROMANIA”.

A doua medalie îl reprezintă așa cum glăsuiește inscripția pe „CONSTANTIN BRÂNCOVEANU. 1688 — 1714”, îmbrăcat într-un somptuos caftan și acoperit de cușma cu egretă; privește spre stânga — în fața sa este înfățișată Stema Țării Românești.

Se împlinesc nu numai 280 de ani de la martirajul celui care noi nu de mult timp l-am santificat, dar și de când s-a bătut medalia sa, care trebuia să marcheze sărbătorirea vârstei de 60 de ani, precum și a 26 de ani de domnie.

Fie ca fapta noastră și astfel exprimată față de aceste complexe personalități ale istoriei și culturii noastre, să constituie o închinare pe deplin îndreptățită.

Medalie comemorativă dedicată lui Șerban Cantacuzino

Medalie comemorativă dedicată lui Constantin Brâncoveanu